INTEGRATED FISH FARMING

مڇيءَ جي گڏيل پالنا

2006

ڊائريڪٽوريٽ آف فشريز - انلينڊ سنڌ

نزد راڻي باغ، ٺٽي سڙڪ، حيدرآباد

Ph: 022-9200054-9201097-9201096

Fax: 9200042

sindhfisheries_inland@yahoo.com

[illegible] فون 022-2780909

تعارف

الله تبارڪ و تعاليٰ هن ڪائنات ۾ رهندڙ سڀني ساهوارن کي بيشمار نعمتن سان نوازيو آهي. انهن مان پاڻي هڪ اهڙي نعمت آهي، جنهن تي جاندارن جي جياپي جو دارومدار آهي. پاڻي نه رڳو انسان جون بنيادي ضرورتون ٿي پوريون ڪري ٿو پر تمام جاندارن جي روزي جو واحد وسيلو پڻ پاڻي آهي ۽ جيڪڏهن پاڻي جو وجود نه هجي ها ته ڪائنات ۾ ڪو به جاندار جيئرو نه هجي ها.

جيئن جيئن دنيا تي انساني آبادي جو دٻاءُ وڌندو وڃي ٿو تيئن تيئن ان جي بنيادي ضرورتن ۾ شامل لحميات (Protein) ۽ وٽامنس (Vitamins) جي ضرورت پڻ وڌندي وڃي ٿي. تنهن ڪري ضرورت ان ڳالهه جي آهي ته ان کي پورو ڪرڻ لاءِ گوشت جي پيداوار کي وڌائجي. جيئن ته مڇيءَ جي گوشت ۾ لحميات (Protein) وڌيڪ هوندي آهي تنهن ڪري مڇيءَ جي پالنا لحميات جي کوٽ کي پورو ڪرڻ ۾ اهم ڪردار ادا ڪري سگهي ٿو. پر ان جو دارومدار ان ڳالهه تي آهي ته آبي وسيلن ۾ مڇيءَ جي پالنا سائنسي بنيادن تي ڪئي وڃي.

دنيا ۾ مڇيءَ جي پالنا جو تاريخي سفر ته تمام قديم آهي. پر برصغير ۾ ان جي ابتدا ٻارهين صدي عيسوي کان ٿي. ۽ مڇيءَ جي پالنا پراڻن طور طريقن مطابق ٿي ڪئي وڃي.

سنڌ ۾ 1974ع کان پوءِ صوبائي حڪومت مڇيءَ جي پالنا جي ادارن جا ڀرپور پروگرام شروع ڪيا ۽ پالنا جي طريقن ۾ سائنسي اصول متعارف ڪرايا ۽ فش فارمرز کي جديد سائنسي اصولن مطابق تربيت ڏيڻ لاءِ فشريز ٽريننگ سينٽر ناهڻ ۽ مناسب ۽ معياري مڇيءَ جي ٻج پيدا ڪرڻ لاءِ فش هيچريون قائم ڪرڻ جهڙا پروگرام قابل ذڪر آهن جن جي قائم ٿيڻ کان پوءِ مڇيءَ جي پيداوار ۽ پالنا ۾ زبردست واڌارو آيو ۽ مڇيءَ جي پالنا جيڪا چند سو ايڪڙن تي مشتمل هئي سا وڌي هزارن ايڪڙن تائين پهتي ۽ مڇيءَ جي پالنا تجارتي ۽ صنعتي حيثيت اختيار ڪري ورتي پر بدقسمتي سان 1998ع کان پوءِ پاڻي جي قدرتي کوٽ سبب مڇيءَ جي پالنا جي وڌندڙ رجحان کي ڪاپاري ڌڪ لڳو ۽ مڇي جي پالنا ۾ ڪنهن حد تائين ڪمي اچڻ لڳي. اهڙي صورت ۾ حال ۾ ان ڳالهه جي اڄان به وڌيڪ اهميت محسوس ڪئي وئي ته مڇيءَ جي پالنا جي طريقي ۾ وڌيڪ تبديلي آڻي موثر بنائجي ته جيئن مڇيءَ

مال جي آلي ۽ تازي پاڻ ۽ پيشاب جي مسلسل تلاءُ ۾ پوڻ سان تلاءُ ۾ زرخيزي پيدا ٿئي ٿي. ۽ مڇي جي قدرتي خوراڪ ۾ شامل جيتامڙا جهڙوڪ(Zooplankton & Phytoplankton) وافر مقدار ۾ پيدا ٿين ٿا. جيڪي مڇي جي خوراڪ ۾ شامل آهن ۽ انهن جي ڪري مڇي جي واڌ تيزي سان ٿئي ٿي چوپائي مال ۾ سڀ کان وڌيڪ ڇيڻو ۽ پيشاب ڍڳين ۽ مينهن جو ٿيندو آهي تنهنڪري اهي جانور پالڻ سان وڌيڪ مقدار ۾ پاڻ ملي ٿو ۽ تلاءُ ۾ وڌيڪ زرخيزي اچي ٿي ۽ مڇي جي خوراڪ پڻ مقدار ۾ لهي ٿي نتيجي ۾ مڇي تيزي سان وڌي ٿي. تلاءُ تي مٿيان جانور پالڻ سان ٻاهران مال جو پاڻ وٺڻ جي ضرورت نہ ٿي پوي. ۽ ٻاهريان پاڻ گهرائڻ جو خرچ پڻ بچي ٿو. ٻارهن مٿن جي هڪ مينهن يا ڍڳي سٺي ۽ معياري خوراڪ ڏيڻ سان ساليانو 13000 ڪلو گرام پاڻ ۽ 9000 ڪلو گرام پيشاب ڏئي سگهجي ٿي. جيڪڏهن 0.024 ڪلو گرام تازو پاڻ روزانو هڪ ڪيوبڪ ميٽر پاڻي ۾ استعمال ڪجي تہ ان مان نائٽروجن 0.897 ۽ پوٽيشم 0.024 ملي گرام في ليٽر حاصل ٿيندو. جيڪو مڇي جي واڌ تيز ڪري پيداواري صلاحيت وڌائي مال جي پاڻ جا ذرا سنها ۽ هلڪا هئڻ ڪري 2.6 سينٽي ميٽر تائين آهستي آهستي پاڻي ۾ ٻڏن ٿا ۽ وڌيڪ زرخيزي جو سبب بڻجن ٿا.

1983ع ۾ چين جي ووڪيشي سينٽر ۾ مال جي مختلف پاڻ جي استعمال تي تحقيق ۽ تجربا ڪيا ويا جن ۾ اهو ثابت ٿيو تہ مينهن ۽ ڍڳين جي پاڻ جي استعمال سان مڇي جي جياپي جي شرح 98 سيڪڙو ٿي جيڪا ٻئي چوپائي مال کان وڌيڪ آهي.

هڪ جوان ۽ صحت مند جانور سٺن مهينن ۾ 9000 کان 11000 ڪلو گرام گاهہ کائي ٿو جنهن مان تقريبن 3000 ڪلو گرام بچي وڃي ٿو. جيڪو اولڙ پڻ تلاءُ ۾ استعمال ٿي سائي پاڻ جو سبب بڻجي ٿو. هڪ ايڪڙ مڇي فارم کي زرخيز ڪرڻ لاءِ هڪ کان ٻي جوان ڪير ڏيندڙ جانور ڪافي ٿيندا. عام طور تي اها ڳالهہ پڻ مشاهدي ۾ آئي آهي تہ سياري جي پڇاڙي ۽ بهار جي آمد کان پهريائين گهٽ ۾ گهٽ ٽن کان سٺن ڏينهن ۾ مڇي فارم ۾ هڪ دفعو ضرور پاڻ ڏيڻ کپي جڏهن تہ بهار ۽ سرد جي مند ۾ گهٽ ۾ گهٽ هڪ دفعو هر ٽن ڏينهن کان پوءِ مال جو پاڻ ڏيڻ کپي ۽ اونهاري ۾ وڌيڪ يعني روزانو مال جو پاڻ ڏيڻ کپي پاڻ ٻاهريان ڪلي اچڻ

جي صورت ۾ وڏيڪ خرچ ۽ وقت جو زيان ٿئي ٿو تنهن ڪري ضرورت آهي ته تلاءُ جي بندن تي واڌا ناهي گهريلو پاڻ جو پورائو ڪرڻ لاءِ جانورن جي پالنا مڇي سان گڏ ڪئي رڃي. جنهن مان هيٺيان فائدا حاصل ڪري سگهبا.

فائدا: مڇي ۽ جانور جي گڏيل پالنا ۾ ٻه فائدا يعني مڇي ۽ کير حاصل ٿئي ٿو ۽ خرچ گهٽ ٿئي ٿو روزگار مهيا ٿئي ٿو. توانائي ۽ پيسي جي بچت ٿئي ٿي هڪ صحت مند جانور تي چمن يا ڍورن کان پوءِ سٺي ۽ معياري خوراڪ جي استعمال سان ساليانو تقريبن 3000 ڪلو گرام کيرڏئي سگهي ٿو جنهن سان 133 ڪلو گرام ساليانو لحميات (Protein) حاصل ٿئي ٿو ۽ هڪ جانور جي ڀاڻ جي استعمال سان مڇي ۾ 300 ڪلو گرام ساليانو واڌارو ٿئي ٿو. مڇي جي پيداوار ۽ کير جي لاڀ کي جيڪڏهن ملائبو ته ان ڳالهه جو بخوبي اندازو ڪري سگهبو ته اهڙي گڏيل پالنا ۾ وڌ کان وڌ منافعو حاصل ڪري سگهجي ٿو.

مڇي ۽ بدڪن جي گڏيل پالنا(Duck Cum Fish Farming)

مڇي فارم تي بدڪون رکڻ جو رواج ايشيا ۽ يورپ ۾ آڳاٽو هلندڙ آهي. ٻي مهاڀاري جنگ کان پوءِ خوراڪ خاص طور تي جانورن جي لحميات جي کوٽ محسوس ڪئي وئي جنهن ڪري اوڀر جرمني ۾ وڏي پيماني تي مڇي ۽ بدڪن جي گڏيل پالنا تي وسيع تجربا ڪرڻ شروع ڪيا ويا جن ۾ اهو ثابت ٿيو ته پالنا جي هن طريقي ۾ ٻيڻ وڌيڪ نفعو حاصل ڪري سگهجي ٿو.

هڪ مڇي فارم ننڍڙي ڪائنات جي مترادف آهي جنهن ۾ پاڻي جا ڪيتر ئي جيتامڙا رهن ٿا جيڪي مڇي جي خوراڪ بڻجن ٿا. مڇي فارم ۾ بدڪون رکڻ سان مڇي کي بيمارين کان محفوظ ماحول ميسر ٿئي ٿو. بدڪون ننڍڙن ڏيڏرن جا ٻچا (Tadepol) ڊريگن فلاءِ (Larvea of Dragon Fly) خوراڪ طور استعمال ڪن ٿيون جيڪي مڇي جي ٻچن جا دشمن آهن اهو ئي سبب آهي جو بدڪن جي وٺ وڌيڪ طاقتور هوندي آهي. بدڪن جي وٺ سنڌو سٺيون تلاءُ ۾ پوڻ سان ڪاريان نائٽروجن ۽ فاسفيٽ مهيا ٿئي ٿي جن سان پاڻي ۾ مڇي جي قدرتي خوراڪ ۾ شامل ننڍي خوردبيني جيتامڙا (Zooplankton/phytoplankton) وڌيڪ تيزي سان پيدا ٿين ٿا جيڪي مڇي جي خوراڪي ضرورتن کي پورو ڪري ان جي واڌ جو سبب بڻجن ٿا بدڪن جي وٺ جو

سندي طرح پاڻي ۾ داخل ٿيڻ جا ٻه فائدا آهن هڪ ته پاڻي جو زيان نه ٿو ٿئي ۽ بدڪن جي هڪ هنڌ کان ٻئي هنڌ ترڻ ڪري وٺن جو استعمال تلاءَ ۾ يڪسان ٿئي ٿو ۽ ڪنهن قسم جي ٻوٽي پڻ تلاءَ ۾ پيدا نه ٿي ٿئي.

بدڪن جي في ايڪڙ تعداد:

بدڪن جي وٺن جو مقدار ۽ خاصيت انهن جي خوراڪ قسم جو روزمره جي سارسنڀال ۽ موسمي اثرن تي دارومدار رکي ٿو عام طور تي 150 کان 200 بدڪون في ايڪڙ مڇي فارم لاءِ ڪافي آهن.

بدڪن جي وٺ ۾ شامل جزا ۽ انهن جي شرح

بدڪن جي وٺ ۾ شامل جزا ۽ ان جي شرح هن ريت آهي.

1. آلاڻ	56.6 سيڪڙو
2. ڪيمياڻي مادا	25.21 سيڪڙو
3. ڪاربان	10 سيڪڙو
4. فاسفيٽ	1.4 سيڪڙو
5. نائٽروجن	1 سيڪڙو
6. پوٽيشم	0.62 سيڪڙو
7. ڪئلشم	1.8 سيڪڙو

فائدا: مٿين جزن کان سواءِ بدڪون تلاءَ جي تراڪڙي تري ۾ جهنب پوڙي تري جي مٽي تي رهندڙ جيتامڙا (Benthos) ڳولين ٿيون. جنهن دروان مٽي ۾ شامل ۽ جمع ٿيل خوراڪي جزاءِ پاڻي ۾ شامل ٿين ٿا. جن کي مڇي سڌوسنئو پڻ خوراڪ ۾ استعمال ڪري ٿي.

بدڪن جي ترڻ سان پاڻي ۾ چوليون پيدا ٿين ٿيون جنهن ڪري پاڻي ۾ وڌيڪ مقدار ۾ آڪسيجن داخل ٿئي ٿي تنهن ڪري تلاءَ جو ماحول صاف سٿرو رهي ٿو ۽ مڇي کي ڪنهن به قسم جي گهٽ محسوس نه ٿي ٿئي.

هڪ بدڪ ساليانو تقريبن 200 بيضا ڏئي ٿي جنهن مان پڻ اضافي آمدني حاصل ٿئي ٿي.

بدڪون پالڻ جو طريقو: تلاءَ تي بدڪون پالڻ لاءِ تلاءَ جي بند تي ڇپرو (Shed) ناهي ان جو دروازو تلاءَ طرف کليو ويندو آهي شيڊ جي دروازي کان ڪاٺ جي تختن جو سلوپ يا پليٽ فارم ناهي تلاءَ جي پاڻي ۾ داخل ڪجي ته جيئن بدڪون تلاءَ ۾ آساني سان داخل

ٿي سگهن ۽ رات جو واپس شيڊ ڏانهن اچي سگهن ته جيئن اهي جهنگلي جانورن کان محفوظ رهي سگهن.

احتياط: مڇي ۽ ڪڪڙن جي گڏيل پالنا ۾ مڇي فارمرس کي ان ڳالهه جي خاص خيال رکڻ گهرجي ته مڇي جو ٻچو تلاءَ ۾ لاهڻ وقت ان جي سائيز 4 انچن کان گهٽ هرگز نه هجي ڇاڪاڻ ته ان کان گهٽ سائيز ۽ وزن جو ٻچو پدڪون کائي سگهن ٿيون جنهن ڪري نقصان جو انديشو ٿي سگهي ٿو.

مڇي سان گڏ ڪڪڙيون پالڻ (Chicken Cum Fish Farming)

مڇي سان گڏ ڪڪڙين جا شيڊ لڳائڻ جو طريقو پڻ نهايت ڪامياب ثابت ٿيو آهي ڪڪڙين جي وٺ جي استعمال سان مڇي جي واڌ تمام تيزي سان ٿئي ٿي.

ڪڪڙين جي هاضمي جي نالي (Elementary Canal) تمام ننڍي ٿئي ٿي. تنهن ڪري ڪجهه خوراڪي جزا اڻ ڳريل حالت ۾ وٺ سان گڏ ٻاهر نڪري اچن ٿا جيڪي مڇي سڌو سنئون خوراڪ ۾ استعمال ڪري ٿي. مشاهدن اهو پڻ ثابت ڪيو آهي ته ڪڪڙين ۾ خوراڪ 80 سيڪڙو هضم ٿئي ٿي. جڏهن ته 20 سيڪڙو اڻ ڳريل هئڻ ڪري وٺ سان ٻاهر اچي ٿي.

ڪڪڙين جي ڏنل خوراڪ جو 10 کان 15 سيڪڙو ڪڪڙين جي استعمال وقت پٽ تي ڪري وڃڻ سان ملي وڃي ٿو. جيڪا پڻ تلاءَ ۾ پوڻ سان مڇي جي واڌ ۾ تيزي اچي ٿي ۽ ڪل پيداوار ۾ اضافو ٿئي ٿو. عام طرح سان هڪ سٺي ۽ معياري ڪڪڙين جي خوراڪ ۾ 18 سيڪڙو (Protein) موجود هوندي آهي. جيڪا مڇي جي واڌ جو سبب بڻجي ٿي. نه صرف ڪڪڙين جي وٺن ۾ موجود اڻ ڳريل خوراڪ ۽ رهجي ويل خوراڪ مڇي استعمال ڪري ٿي. هن قسم جي گڏيل پالنا ۾ تلاءَ جي بندن تي يا تلاءَ جي ڪجهه حصي مٿان ڪڪڙين جا شيڊ ٺهيا وڃن ٿا جن ۾ برائيلر يا بيضن (Layer) ڏيڻ وارين ڪڪڙين جا چوزا وڌا ويندا آهن جن کي پالي نه صرف ڪاروبار مان منافعو ڪمائي سگهجي ٿو پر مڇي جي في ايڪڙ پيداوار پڻ وڌيڪ ٿئي ٿي. هڪ ڪڪڙ مان روزانو تقريبن 40 گرام وٺ حاصل ٿئي ٿي ڪڪڙين جي پاڻ ۾ وٺن جو مقدار 62 سيڪڙو، فرش تي رهايل مادو 31 سيڪڙو، بچيل خوراڪ 3 سيڪڙو، ڪڪڙين جا کنڀ 2 سيڪڙو شامل هوندا آهن جيڪڏهن ڪڪڙين جي وٺ کي جلدي استعمال ۾ نه آندو وڃي ته انهن جي غذائي اهميت ختم ٿي ويندي آهي تنهن ڪري اهو ضروري آهي ته جيترو جلدي ٿي سگهي وٺ کي اوترو جلدي نامياتي پاڻ طور استعمال ڪجي. ته جيئن وڌيڪ فائدو حاصل ڪري سگهجي. ڪڪڙين جون وٺيون مڇي فارم لاءِ بهترين پاڻ (Fertilizer) طور استعمال ٿين ٿيون جن ۾ ٻنهي قسمن جا نامياتي ۽ غير نامياتي جزا موجود هوندا آهن. ڪڪڙين

جي وڌ جيتري تازي تلاءُ ۾ ڪتب آڻيندي اوترئي مڇي جي واڌ تي سٺو اثر پوي ٿو ڇاڪاڻ ته وڌ جي استعمال سان مڇي جا خوراڪي جزا جهڙوڪ سائيڪلپس (Cyclops) ڊيفنيا (Dephnia) روٽيفر (Rotifers) پيدا ٿين ٿا. جيڪي مڇي جي خوراڪ ۽ ان جي واڌ جو سبب ٿين ٿا.

هن طريقي جي پالنا جوڙڻ بنو فائدو حاصل ٿئي ٿو. هڪ ته مڇي جي في ايڪڙ پيداوار وڌيڪ ٿئي ٿي ۽ ٻيو ته ڪڪڙين جي ڪاروبار ۾ ڪم جي وڪري مان اضافي آمدني حاصل ٿئي ٿي هن طريقي جي پالنا لاءِ 200 ڪڪڙيون في ايڪڙ جي حساب سان رکڻ گهرجن.

مڇي سان ٻڪرين يا رڍن جي پالنا (Sheep or Goat Cum Fish Farming)

گڏيل پالنا جي هن طريقي ۾ مڇي جي تلاءُ سان گڏ ٻڪرين يا رڍن جو واڙو ٺاهيو وڃي ٿو هنن جانورن جو ڀاڻ پڻ مڇي جي تلاءُ ۾ ان جي سٺي پيداوار جو سبب بڻجي ٿو.

هڪ ٻڪري يا رڍ اندازن 1.5 ڪلو گرام روزانو ڀاڻ مهيا ڪري سگهي ٿي تنهن ڪري هڪ ايڪڙ تلاءُ لاءِ 12 کان 15 ٻڪريون يا رڍون ڪافي ٿينديون جن جي ڀاڻ جي مسلسل استعمال سان مڇي جي پيداوار وڌي ٿي ۽ ٻڪرين يا رڍن جي ڪاروبار مان وڌيڪ نائون حاصل ٿئي ٿو ڇاڪاڻ ته چوپائي مال ۾ هي جانور جلدي جوان ٿي کير ٻچا ۽ گوشت مهيا ڪن ٿا.

مڇي ۽ فصل جي گڏيل پالنا (Fish Cum Crop Farming)

مڇي جي پالنا جو هي طريقو 1970ع واري ڏهاڪي ۾ فلپائين حڪومت طرفان هڪ پروگرام جي حيثيت ۾ متعارف ڪرايو ويو ته جيئن مڇي سان گڏوگڏ زرعي آمدني پڻ حاصل ڪري سگهجي. مڇي ۽ فصل جي گڏيل پالنا ۾ اهڙن فصلن جي ۽ مڇي جي پالنا گڏ ڪئي وڃي ٿي جن ۾ پاڻي جي کپت وڌيڪ هوندي آهي تنهن ڪري ان مقصد لاءِ سڀ کان وڌيڪ موزون فصل ساريون آهن سارين جي معمول جي پوکي سان گڏ مڇي جي مخصوص جنسن ۽ خاص سائيز جو ٻج وجهي مڇي جي پيداوار حاصل ڪئي وڃي ٿي.

فائدا (Advantage)

سارين ۽ مڇين جي گڏيل پالنا جي هن طريقي ۾ 162 ڪلو گرام في ايڪڙ تائين وڌيڪ پيداوار ورتي سگهجي ٿي. جڏهن ته 6 مهينن کان 10 مهينن تائين سراسر طور 55 ڪلو گرام في ايڪڙ پيداوار ورتي وئي آهي سارين ۽ مڇي جي گڏيل پالنا ۾ مڇي کي بغير ڪنهن اضافي وار فير سان پالنا (Alternate RiceFish Culture) ۾ 89 کان 239 ڪلو گرام في ايڪڙ پيداوار حاصل ٿي آهي مڇي ۽ سارين جي گڏيل پالنا ۽ سارين جي پيداوار 15 سيڪڙو تائين وڌائي سگهجي ٿي ڇاڪاڻ ته مڇي جي ٻوري (چيڪو)

وغيره زمين ۾ شامل ٿي ان جي زرخيزي وڌائي ٿي ان کان علاوه مڇي يا سارين لاءِ وڌل پاڻ جو واڌو حصو پڻ ضايع نه ٿو ٿئي ۽ استعمال ٿي مڇي جي پيداوار وڌائڻ ۾ مدد ڪري ٿو. پالنا جي هن طريقي ۾ جڙي ٻوٽين کي ختم ڪرڻ لاءِ ڪيميڪل يا گند گاهه صاف ڪرڻ جو خرچ پڻ بچيو وڃي ٿو ڇاڪاڻ جو مڇي گندگاهه جي نون ڦٽل گونچن کي کايو وڃي ۽ ان کان سواءِ مڇي سارين کي نقصان پهچائيندڙ جيت جڻن کي پڻ کائي ٿي. جنهن ڪري سارين جو فصل نقصان رسائيندڙ جيتن کان بچيل رهي ٿو ۽ پيداوار ۾ اضافو ٿئي ٿو.

سارين ۾ مڇي پالڻ جو طريقو (Fish Culture in Rice Fields)

سارين ۾ مڇي جي گڏيل پالنا لاءِ بند يا پنا سارين جي عام پٽن کان وڏا ويڪرا هئڻ گهرجن ته جيئن پاڻي جو وڌيڪ مقدار بيهاري سگهجي جيڪي مٽي ۽ بندن جو تر (Base) منو ميٽر هئڻ گهرجي جڏهن ته اوچائي پڻ اتري ٿي هئڻ گهرجي سارين جي پلاٽ جي جوڙاري ۾ ڪجهه وچ جي حصي ۾ هڪ کان ڏيڍ ميٽر اونهيون، ويڪريون واهيون يا ناليون (Trenches) ناهڻ گهرجن ته جيئن گرم يا سرد موسم يا پاڻي جي کوٽ ۽ گهٽتائي جي صورت ۾ مڇي انهن ۾ پناهه وٺي سگهي. پاڻ يا جيت مار دوائن جي اسپري ڪرڻ وقت مڇي کي انهن نالين ۾ محدود ڪري سگهجي ۽ مڇي شڪاري پکين کان پڻ محفوظ رهي پيو ته مڇي رات جي ٽائيم ٿي سارين ۾ بيٺل ٿڌي پاڻي ۾ تڙي پکڙي بغير ڪنهن خطري محسوس ڪرڻ جي خوراڪ حاصل ڪري ڏينهن جو واپس انهن نالين ۾ پناهه وٺي ٿي. ان کان سواءِ اهي ڪسيون ۽ ناليون (Harvesting Time) مارڀ جي وقت مڇي پڪڙڻ جو ڪم پڻ ڏينديون آهن. پاڻي جي داخلا ۽ نيڪال لاءِ سنهيون جاريون استعمال ڪيون وڃن ته جيئن سارين جي فصل سان گڏ پاليل مڇي نه ٿي ٻاهر نڪري سگهي ۽ نه ٿي ٻاهريان شڪاري مڇيون اندر داخل ٿي سگهن.

مڇي جي مناسب جنس جي ٻچ سارين جي وهر يا روپڻي کان ترقيبن 15 ڏينهن بعد وجهڻ گهرجي. سارين جي فصل سان گڏ گاهه خور مڇيون مثلن گراس ڪارپ هرگز نه وجهڻ گهرجي.

مڇي سان گڏ ميويدار وڻن ۽ ڀاڄين جو لڳائڻ

مڇي جي تلاءُ سان گڏ يا تلاءُ جي بندن تي ڪنارن تي مختلف ميويدار وڻن ۽ ڀاڄين پوکڻ سان پڻ هڪ زمين مان ٻٽو فائدو حاصل ڪري سگهجي ٿو. سبزين ۽ ميون جي پاڻي ۾ ڪرڻ سان مڇي خوراڪ ۾ استعمال ڪري ٿي ۽ مڇي جي پيداوار ۾ اضافو ٿئي ٿو فروٽ ۽ ڀاڄين جي وڪري سان اضافي آمدني پڻ حاصل ٿئي ٿي. ميويدار وڻن ۾ پپيتا، ليمان، نارنگي، ڄمون، ڪجيون، زيتون، ڊاک ۽ ڪيلو وغيره ڀاڄين ۾ توريون، ڪدو، پيپتو، ڪيرا، سيم ڦريون، سوا ڏاٿا، ڦودنو، سوا مرچ، واڱڻ وغيره پوکي سگهجن ٿا.

گورنمينٽ فش هيچرين جا ٽيليفون نمبر

(1) فش هيچري چيليا نزد ڳوٺ چيليا نيشنل هاءِ وي ضلعو ٺٽو.

فون:0298-770417-770755

D.O.F (Thatta) 0333-7509396

(2)فش هيچري سکر نزد منڊو ديرو نيشنل هاءِ وي تعلقه روهڙي

فون :0300-3218283-0301-3418497

(3)فش هيچري ڪڍڻ-ڪوسڪي ٻاءِ پاس روڊ بدين

فون:0333-2620594 - (PP)D.O.F.Badin 0297-745034-862219

(4)فش هيچري پوريڪ نزد ڳوٺ سبيل انڊس هاءِوي ضلعو ڄامشورو

فون:0300-3425630 - (PP) 025-4611419

(5) فش هيچري ڏوڪري ٽائون ضلعو لاڙڪاڻو. فون:074-4080660